

**فشار پاکستان، ہمدستی سازمان ملل متحد
بازگشت اجباری و گروہی مهاجران افغان**

خلاصه گزارش

«مهم نیست چه کسی باشید، اما قلبتان از دیدن این همه خشونت و بدرفتاری سیاه می‌شود.»

– به نقل از یک مهاجر 25 ساله افغان که در حال بازگشت از پاکستان به افغانستان بود، نوامبر 2016

برای بیشتر از چهل سال گذشته، کشور پاکستان بالاتر از یک میلیون مهاجر افغان، که یکی از بزرگترین جمعیت مهاجران در جهان را تشکیل می‌دهند، به‌خوبی پذیرایی کرده است؛ ولی در جریان دوسال گذشته، دولت پاکستان از مهاجران افغان روی گردانده و رفتارشان با آن‌ها را به‌کلی تغییر داده است. به دنبال چندین حادثه مرگبار امنیتی در پاکستان و وخامت روابط سیاسی میان پاکستان و افغانستان، مقامات پاکستان تدابیر گسترده‌ای را برای اخراج مهاجران افغان از خاک این کشور روی دست گرفتند. در نیمه دوم سال 2016م تهدیدات دولت پاکستان مبنی بر اخراج مهاجران توأم با بدرفتاری‌های مأموران پولیس این کشور، سبب شد که حدود 365.000 هزار مهاجر از میان جمعیت مجموعی 1.5 میلیون افغان که به حیث مهاجر در خاک پاکستان ثبت و راجستر شده بودند، از این کشور اخراج شوند. همچنین، حدود بیشتر از 200.000 هزار مهاجر از میان یک میلیون «مهاجران فاقد اسناد» که در خاک پاکستان زندگی می‌کردند، نیز اجباراً از این کشور اخراج گردیدند. اخراج دسته‌جمعی این مهاجران در واقع نمونه‌ای از اخراج گروهی غیرقانونی بزرگترین جمعیت مهاجران در عصر کنونی به حساب می‌رود. مقامات دولت پاکستان در اظهارات رسمی‌شان علناً اعلام کرده‌اند که این کشور خواهان بازگشت اجباری جمعیت مشابه مهاجران افغان در سال 2017م نیز می‌باشند.

مهاجران افغان که وادار به بازگشت می‌گردند، مجبور می‌شوند تا از یک محیط نسبتاً باثبات امنیتی و اقتصادی، به اماکن ناامن و آشوب‌زده افغانستان برگردند. مهاجران بازگشته به افغانستان، با فقر و تنگدستی گسترده دست‌وپنجه نرم کرده و تحت شرایطی که هیچ‌نوع دسترسی به خدمات اجتماعی فراهم نیست، زندگی می‌کنند. وضعیتی که کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان (UNHCR) از آن به عنوان «حالت بحران انسانی» یاد کرده است. مهاجران عودت‌کننده در وضعیتی به افغانستان بازگشت می‌کنند که به گفته کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان، سازمان‌های امداد رسان «با مشکلات عدیده‌ای در قسمت فراهم‌آوری کمک‌های بشردوستانه... وخامت فزاینده اوضاع امنیتی و... کمبود منابع مالی» مواجه‌اند. ناتوان از رفتن به مناطق ناامن و فقرزده اصلی‌شان، صدها هزار مهاجر عودت‌کننده مجبور خواهند شد که با جمعیت 1.5 میلیون افغان «بی‌جاشده داخلی» ملحق شوند. این شمار در پایان سال 2016م تخمین زده شد که در داخل کشور بی‌جا شده‌اند، و تعداد تقریبی 625.000 نفر آن‌ها تنها در سال 2016 میلادی از اماکن اصلی‌شان فرار شده‌اند. این رقم، شامل صدها هزار عودت‌کننده‌ای که در سال 2016م قادر به بازگشت به وطن‌شان نشدند، نمی‌گردد. در ماه دسامبر 2016م کمیساریای عالی سازمان ملل در امور پناهندگان هشدار داد که بازگشت جمعیت گسترده مهاجران عودت‌کننده از خاک پاکستان، ممکن است «منجر به وقوع یک فاجعه انسانی» گردد.

این گزارش بر اساس مصاحبه یا گفت‌وگو با 115 تن از مهاجران عودت‌کننده به افغانستان، مهاجران راجسترشده افغان در پاکستان و مهاجران فاقد مدارک مقیم در پاکستان و نیز، با استفاده از گزارش‌های سازمان ملل متحد که بازگوکننده دلایلی است که هزاران مهاجر افغان آن را برای بازگشت‌شان از پاکستان به افغانستان ابراز داشته‌اند، تهیه شده است. بر اساس این‌که چگونه افزایش فشارهای مقامات دولت پاکستان هیچ‌گزینه‌ای جز بازگشت به افغانستان را برای مهاجران مقیم پاکستان در سال 2016م باقی نگذاشته است، مستند شده است.

مهاجران افغان از روش‌های متعددی اعمال فشار با «سازمان دیدبان حقوق بشر» سخن گفته‌اند که این فشارها در ماه جون 2016م با وخیم‌تر شدن روابط میان افغانستان و پاکستان کلید خورده‌اند. این فشارها شامل موارد زیر می‌شوند: بی‌اعتبارسازی فزاینده وضعیت حقوقی، اعلان عمومی دولت مبنی بر این‌که تمامی افغان‌ها باید پاکستان را ترک کنند، وجود تهدیدات دایمی مبنی بر اخراج اجباری، اخذی‌های روزمره مأموران پولیس و به زور گرفتن منابع محدود مالی و پولی به هدف قطع درآمد، توقیف‌های خودسرانه، یورش مأموران پولیس بر منازل مسکونی، اخراج کودکان از مکاتب پاکستانی و مسدودکردن مکاتب مهاجران افغان، و در بعضی موارد، سرقت خانه‌های

مهاجرین توسط مأموران پولیس پاکستان و سوءاستفاده پولیس از صلاحیت‌های قانونی و اعمال زور و غیره. هرچند بدرفتاری‌های مأموران پولیس پاکستان در ماه اکتوبر 2016م کاهش یافته است، ولی این نوع بدرفتاری‌ها در جریان ماه دسامبر هم به‌خوبی به ثبت رسیده‌اند.

کلیدی‌ترین عامل بازگشت گروهی افغان‌ها از پاکستان، بی‌اعتبارسازی وضعیت حقوقی و موجودیت تهدیدات مرتبط با اخراج اجباری مهاجران بوده‌اند. تا اواسط ماه سپتامبر 2016م دولت پاکستان همواره اعلام کرده است که مدت اعتبار کارت‌های اقامت مهاجران افغان به تاریخ 31 دسامبر از اعتبار ساقط خواهند شد. به گفته مقامات پاکستانی، پس از تاریخ 31 دسامبر مهاجران افغان یا پاکستان را ترک کنند یا با اخراج اجباری روبه‌رو خواهند شد. در ماه سپتامبر، مقامات پاکستان این ضرب‌الاجل را الی تاریخ 31 مارچ 2017م تمدید کردند؛ اما گفته می‌شود، به تاریخ 23 نوامبر، کابینه حکومت فدرال پاکستان مدت اعتبار اسناد هویتی مهاجران افغان را الی آخر سال 2017م تمدید کرده است. به هر حال، از آنجایی‌که تا پایان ماه جنوری، تصمیم کابینه فدرال تا هنوز به صورت رسمی و علنی اعلام نشده است، ابهام در این خصوص، مهاجران افغان را با ترس اخراج اجباری در ماه اپریل سال جاری مواجه کرده است.

قبل از سال 2016م مقامات پاکستان کارت اقامت مهاجران افغان را برای مدت‌هایی میان 18 ماه و سه سال تمدید کرده بودند. ولی پس از آن، مقامات دولت پاکستان حاضر نشدند که این کارت‌ها را برای مدت بیشتر از 12 ماه تمدید کنند، و حتا در مواردی آن را برای کمتر از 12 ماه تمدید کردند. این مسئله، در کنار خودداری مقامات پاکستان از صدور مجدد کارت‌های اقامت برای مهاجران افغان پس از دسامبر 2015م میزان فشارها بر مهاجران افغان مبنی بر بازگشت از پاکستان را افزایش داد.

مهاجران عودت‌کننده عوامل دیگری را نیز بیان کرده‌اند که بر تصمیم آن‌ها برای ترک پاکستان تأثیر گذاشته است. برای تعداد زیادی از مهاجران، تصمیم کمیساری عالی سازمان ملل در امور پناهندگان که در ماه جون 2016م تحت فشارهای فزاینده مقامات پاکستان، کمک‌های نقدی به هر مهاجر عودت‌کننده را از 200 دلار امریکایی به 400 دلار امریکایی افزایش داد، باعث گردید تا جمعیت بیشتر مهاجران از ترس بدرفتاری‌های پولیس پاکستان به ترک این کشور تشویق شوند. شمار دیگری از عودت‌کنندگان، علاوه بر بدرفتاری‌های مقامات پاکستان، عوامل دیگری را نیز در بازگشت‌شان دخیل دانستند که از آن میان می‌توان از عواملی مانند: افزایش ناگهانی خصوصت‌های جامعه میزبان نسبت به مهاجران افغان، بالارفتن ناگهانی کرایه منازل رهاشی و ساختمان‌های تجارتي، خارج شدن تمام یا اکثر اقوام و اقارب و همسایه‌های مهاجران افغان که باعث شد بقیه مهاجرین نیز این کشور را به خاطر ترس از بدرفتاری‌های پولیس محلی ترک کنند.

به موجب قوانین و مقررات الزام‌آور حقوق بین‌الملل عرفی، دولت پاکستان مکلف است تا هیچ‌کسی را به مناطقی که این اشخاص با خطرات واقعی ناشی از اذیت‌و‌آزار، شکنجه، یا سایر موارد بدرفتاری و یا تهدید به مرگ مواجه‌اند، اخراج نکنند. این مکلفیت‌ها، شامل خودداری از اعمال فشار بر افراد، به شمول مهاجرین ثبت و راجستر شده، به بازگشت به اماکنی که آن‌ها در معرض خطر جدی این نوع آسیب‌ها روبه‌رواند هم می‌شود.

اجبار دولت پاکستان در بازگشت صدها هزار مهاجر ثبت و راجسترشده افغان از این کشور، از مصادیق نقض مقررات حقوق بین‌الملل حاکم بر ممنوعیت اخراج اجباری مهاجران می‌باشد.

از اوایل سال 2007م به این سو، باوجود عدم بهبود وضعیت حقوق بشری در افغانستان، از آن زمان تاکنون، پاکستان حاضر به ثبت‌نام تازه مهاجران بدون مدرک افغان در این کشور نشده است. از آنجایی‌که کمیساری عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان در پاکستان ظرفیت ثبت‌نام و پروسس یا طی مراحل درخواستی‌های ده‌ها هزار نفر از پناهندگان افغان را ندارد، صرفاً تعداد اندکی از افغان‌ها قادر به دریافت حمایت‌های قانونی کمیساری عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان شده، بقیه مهاجرین از این حمایت‌های قانونی بی‌بهره مانده‌اند.

شمار نامشخصی از افغان‌های بدون مدرک در پاکستان، می‌خواستند پس از سال 2007م در ادارات ذیربط دولت پاکستان درخواست پناهندگی بدهند؛ ولی به آن‌ها این فرصت داده نشد. این‌ها به عین دلایلی افغانستان را ترک کرده

بودند که افغان‌های قبل از سال 2007م که به عنوان پناهنده در پاکستان ثبت‌نام شده بودند. باید این‌ها نیز اجازه می‌یافتند که از حمایت‌های قانونی لازم در پاکستان برخوردار شوند. بسیاری از 205.000 هزار مهاجر بدون مدرک و غیرقانونی‌ای که توسط دولت پاکستان از ماه جولای 2016 به این‌سو، مجبور به ترک پاکستان گردیده‌اند، نیز ممکن است در زمره قربانیان اخراج اجباری مهاجرین قرار گیرند.

دیدبان حقوق بشر از دولت پاکستان می‌خواهد که در سال 2017م از ایجاد شرایطی که منجر به بازگشت اجباری مهاجرین افغان در سال 2016م گردید، خودداری نماید. این به این معناست که دولت پاکستان باید به تمام موارد بدرفتاری‌های پولیس با مهاجران افغان خاتمه داده و پالیسی‌های قبلی خویش مبنی بر تمدید اسناد اقامت مهاجران Proof of Registration (PoR) در پاکستان را برای مدت حداقل دو سال مجدداً عملی سازد. برای جلوگیری از ایجاد ترس از اخراج مهاجران در وسط زمستان، دولت پاکستان باید کارت‌های مهاجران را حداقل الی تاریخ 31 مارچ 2019م تمدید کرده و متعهد شود که تصمیم این کشور مبنی بر تمدید مجدد یا عدم تمدید کارت‌های مهاجرین برای مدت دو سال دیگر را، حداقل الی تاریخ 31 اکتوبر 2018م اعلام نمایند. همچنین مقامات پاکستان باید به مهاجران بدون مدرک اجازه دهند تا درخواست‌های پناهندگی‌شان را به ادارات ذی‌ربط این کشور تحویل داده و حمایت‌های قانونی لازم را در این کشور به‌دست آورند.

در نیمه دوم سال 2016م زمانی که صدها هزار مهاجر افغان و افراد بدون مدارک قانونی مهاجرت، به‌شکل غیرقانونی مجبور شدند تا خاک پاکستان را ترک کنند، کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان، در قبال اخراج اجباری مهاجران افغان سکوت اختیار کرده و حتی یکبار هم اعلام نکرد که این عودت‌کنندگان بر اثر بدرفتاری‌های مأموران پولیس پاکستان و ترس از اخراج اجباری، به افغانستان بازگشته یا این‌که، این عمل پاکستان مخالف نرم‌های بین‌المللی می‌باشد.

در عوض، این سازمان با جلب کمترین توجه و ارائه گزارش‌های معمول به دونرهای بین‌المللی به عواملی اشاره کردند که نشان می‌داد مهاجران افغان به میل خودشان پاکستان را ترک کرده‌اند و نقش این اداره «تسهیل امور عودت داوطلبانه» مهاجرین افغان به کشورشان بوده است. هرچند کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور مهاجرین اظهار داشته است که این اداره نگرانی‌های خود در خصوص بدرفتاری مأموران پولیس و جامعه میزبان با مهاجران در قضایای انفرادی را پشت پرده با مقامات پاکستانی مطرح ساخته است؛ ولی این رویکرد، یک روش کاملاً ناکافی در پاسخ به بدرفتاری‌های گسترده‌ای است که زندگی صدها هزار مهاجر افغان را متأثر ساخته و برای مدت حداقل سه ماه، بدون وقفه ادامه داشته است.

اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در امور پناهندگان (UNHCR) در چهارچوب کاری خویش، ممکن است عودت داوطلبانه مهاجرین را، حتی در شرایط و اماکنی که به نظر این اداره برای اکثر مهاجرین مصئون نبوده یا منجر به «حل دائمی مشکلات» آن‌ها نگردد، نیز ممکن است «تسهیل» نماید. اداره مهاجرت سازمان ملل متحد ممکن است بازگشت گسترده مهاجران را صرفاً زمانی «مورد تشویق قرار دهد» که این اداره به شکل رسمی به این نتیجه‌گیری رسیده باشد که به نحوی بهبود کلی در وضعیت کشور مهاجر فرست یا کشور مبدأ بوجود آمده است که مهاجرین بتوانند به شکل «مصئون و عزتمندان» به کشورشان بازگشت کرده و زندگی‌شان را به شکل «دوامدار» از نو آغاز کنند. عودت داوطلبانه در فقدان ادغام مجدد مهاجران در جوامع محلی، یک راه حل دائمی به حساب نمی‌آید. در هر دو صورت، تسهیل یا تشویق مهاجرین به عودت، اداره مهاجرت سازمان ملل در امور پناهندگان قبل از تسهیل روند بازگشت مهاجرین، باید متقاعد شود که مهاجرین در واقع به شکل داوطلبانه حاضر به بازگشت به کشور خود می‌باشند.

با افزایش دو برابر حمایت‌های مالی که از ماه جون 2016م شروع و تا اواسط دسامبر 2016 ادامه یافت و به هریک از عودت‌کنندگان مبلغ 400 دالر امریکایی می‌پرداختند، در حالی که اداره مهاجرت سازمان ملل در امور پناهندگان به‌گونه‌ی ظاهری مصروف کار «بازگشت داوطلبانه» مهاجران بوده‌اند، اما در واقع این عمل، روند عودت مهاجرین افغان به کشورشان را به‌گونه‌ی مؤثر تشویق کرده است.

اما آن طوری که این گزارش نشان می‌دهد، شرایط در افغانستان به شکل قابل ملاحظه‌ای بهبود نیافته است. بنابر این، تعداد کثیری از عودت‌کنندگان بنابر مشکلات امنیتی و فقر و تنگدستی شدید، قادر به بازگشت به مناطق مسکونی اصلی‌شان نگردیده‌اند. اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در حصول اطمینان از این‌که عودت‌کنندگان قبل از اتخاذ تصمیم بازگشت به مناطق اصلی‌شان به شکل کامل از وضعیت حاکم در آن مناطق آگاهی داشته‌اند، تدابیر لازم را روی دست نگرفته است. بی‌توجه به شرایط موجود در افغانستان، جمعیت قابل توجهی از مهاجرین که در نیمه‌دوم سال 2016م خاک پاکستان را ترک کردند، به شکل داوطلبانه به این کشور باز نگشته‌اند. بنابر این، اداره مهاجرت سازمان ملل متحد با حمایت مؤثر از روند عودت اجباری مهاجرین، نسبت به مکلفیت‌های این اداره مبنی بر حمایت از مهاجرین، اغفال و سهل‌انگاری کرده و از این طریق خودش را شریک تخطی پاکستان در نقض مقررات الزام‌آور حقوق بین‌الملل ساخته است.

به تاریخ 27 جنوری، اداره مهاجرت سازمان ملل متحد به دیدبان حقوق بشر کتباً اظهار داشته است که «این اداره نگرانی‌های دیدبان حقوق بشر در مورد عوامل مؤثر در اجبار عودت‌کنندگان به افغانستان را درک کرده و تا حدودی با این سازمان در این رابطه نظر مشترک دارد.» ولی این اداره «این ادعا را شدیداً رد می‌کند که افزایش امتیازهای مالی این اداره مهاجران را تشویق به بازگشت کرده است.» اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در امور پناهندگان همچنین اظهار داشته که این اداره «به آن عده از مهاجرین کمک نقدی فراهم کرده است که با آگاهی کامل از وضعیت موجود تصمیم به بازگشت به افغانستان گرفته و از این طریق، بهترین گزینه را در راستای رفع نیازمندی‌های فوری بشردوستانه خویش، انتخاب کرده‌اند.» اداره مهاجرت سازمان ملل متحد علاوه کرده «که این نهاد تصمیم گرفته است تا این مسئله را که آیا افزایش مبلغ کمک‌های نقدی به عودت‌کنندگان باعث تشویق آنان به بازگشت شده است یا خیر، مورد بررسی و ارزیابی مجدد قرار دهد.»

در اوایل ماه نوامبر و همزمان با آغاز هوای سرد زمستان، اداره مهاجرت سازمان ملل متحد اعلام کرد که به دلیل نبود بودجه، این اداره روند پرداخت امتیازات مالی را سر از ماه دسامبر به تعلیق می‌اندازد. تا اواخر ماه جنوری 2017م اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در نظر دارد تا روند پرداخت کمک‌های نقدی به عودت‌کنندگان را در اوایل ماه مارچ سال جاری دوباره از سر بگیرد. مشروط بر این‌که کشور‌های کمک‌کننده کمک‌های مالی کافی را در اختیار این نهاد قرار دهند. اگر اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در مجامع عمومی نسبت به بازگرداندن اجباری مهاجران که بر اثر تهدید مقامات پاکستان این کشور را در اوایل ماه اپریل 2017م ترک می‌کنند یا به دلیل بدرفتاری مأموران پولیس مجبور می‌شوند خاک پاکستان را ترک کنند، همچنان ساکت بماند، این اداره با این کارش، نسبت به نقض مقررات بین‌المللی و اخراج اجباری مهاجرین همچنان شریک تخطی‌های مقامات پاکستانی تلقی خواهد شد.

تا زمانی‌که کمپاین اخراج اجباری مهاجران افغان در پاکستان ادامه داشته باشد، اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در مجامع عمومی باید علناً اعلام کند که پاکستان با انجام این کار، تعهدات موافقتنامه سه‌جانبه پاکستان، افغانستان و اداره مهاجرت سازمان ملل متحد مبنی بر عودت داوطلبانه مهاجران افغان را نقض می‌کند. اداره مهاجرت سازمان ملل متحد با کوتاهی در اعلام این‌که، پاکستان با اخراج اجباری عودت‌کنندگان افغان تعهدات خویش را نقض کرده است، در واقع در ایفای نقش نظارتی این اداره نیز ناموفق عمل کرده که بر اساس موافقتنامه، این اداره باید مطمئن می‌شد که بازگشت مهاجران از پاکستان داوطلبانه بوده است.

اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در امور پناهندگان همچنان باید حضور خود در موافقتنامه سه‌جانبه را تعلیق کند. با وجود این‌که موافقتنامه سه‌جانبه، اعضای دخیل در این موافقتنامه را مکلف به تضمین بازگشت داوطلبانه مهاجران می‌سازد؛ اما دولت پاکستان این معیارهای موافقتنامه را در سال 2016م به استهزا گرفته است. ندوام مشارکت اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در موافقتنامه سه‌جانبه نشان دهنده آن است که بازگشت اجباری مهاجران، به شکلی که در حال حاضر ادامه دارد، از دید اداره مهاجرت سازمان ملل عودت داوطلبانه محسوب می‌شود. اداره مهاجرت سازمان ملل متحد باید صرفاً زمانی مشارکت خود در موافقتنامه سه‌جانبه را مجدداً از سر گیرد که پاکستان به روند اخراج اجباری مهاجران افغان از این کشور پایان داده و به مهاجران حق انتخاب واقعی را بدهند که آیا آن‌ها می‌خواهند در پاکستان بمانند یا این کشور را ترک کنند.

اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در امور پناهندگان مکلف است که در مجامع عمومی نسبت به شروع مجدد هر نوع برنامه اخراج اجباری مهاجران مخالفت صریحش را ابراز کرده و روشن و واضح بیان کند که هر نوع حمایت این اداره از روند عودت مهاجران افغان در سال 2017م چه حمایت‌های نقدی و چه حمایت‌های غیر نقدی، با اهداف بشردوستانه و صرفاً برای کاهش درد و رنجی که بر اثر عودت‌های ناگهانی و اجباری بر عودت‌کنندگان وارد می‌شود، توزیع کرده و به هیچ‌نحوی به منزله تأیید موضع‌گیری‌های حکومت پاکستان در ادعای این‌که مهاجرین به شکل «داوطلبانه» عودت کرده‌اند، تلقی نخواهد شد.

کشورهای عضو اتحادیه اروپا در میان ماه‌های جنوری 2015 الی ماه سپتامبر 2016م با درخواست‌های پناهندگی حدود 350.000 پناهجوی افغان روبه‌رو شده که کشورهای عضو این اتحادیه، به شکل فزاینده‌ای به این درخواست‌ها پاسخ رد داده‌اند. در اکتوبر 2016م اتحادیه اروپا از کمک‌های مالی توسعه‌ای به عنوان اهرم فشار بر حکومت افغانستان استفاده کرده و از این کشور خواسته است با اخراج اجباری آن‌عده از پناهجویانی که در خواست‌های پناهندگی‌شان در کشورهای عضو این اتحادیه رد می‌شوند، موافقت کنند. این درحالی است که اتحادیه اروپا در اواخر سال 2016م از افغانستان به عنوان «کشوری که با بحران فزاینده و شدید انسانی مواجه است» نامبرده است.

کشورهای عضو اتحادیه اروپا باید با استفاده از صلاحیت‌های انفرادی‌شان روند اخراج اجباری آن‌عده از مهاجران افغان که درخواست پناهندگی‌شان رد می‌شوند را تا مشخص شدن این موضوع به تعویق اندازد که کابل؛ جایی که نظر به گزارش‌های سازمان ملل متحد حدود 25 درصد از مهاجران بازگشته از پاکستان در آنجا مستقر شده‌اند، چگونه به مشکلات ناشی از سرازیر شدن موج عودت‌کنندگان رسیدگی می‌کند. در غیر این صورت، اتحادیه اروپا به همان بی‌ثباتی‌ای که در تلاش پایان بخشیدن آن می‌باشند، دامن خواهد زد.

دیدبان حقوق بشر از کشورهای کمک‌کننده بین‌المللی تقاضا می‌کند که با مقامات دولت پاکستان در زمینه فراهم‌آوری همکاری مناسب و حمایت لازم از مهاجران تا زمانی کمک کنند تا بستر مناسب در افغانستان برای بازگشت مصئون مهاجران فراهم شود. همچنین دیدبان حقوق بشر از اداره مهاجرت سازمان ملل متحد می‌خواهد که در صورت لزوم، از تکرار موارد احتمالی اعمال فشار غیرقانونی از سوی مقامات پاکستان علیه افغان‌ها در سال 2017م علناً در مجامع عمومی سخن بگوید؛ طوری که این فشارها در سال 2016م سبب شد تا شمار زیادی از افغان‌ها با وجود خطرات امنیتی و فقر شدید، مجبور شوند به افغانستان برگردند. دیدبان حقوق بشر همچنین از تیم‌های حقوق بشردوستانه کشورهای مختلف که در پاکستان و افغانستان فعالیت دارند می‌خواهد، در صورتی که اداره مهاجرت سازمان ملل متحد به وظیفه‌اش درست عمل نکند، در مقابل تخطی‌های پاکستان علناً اعتراض نمایند.

پیشنهادات مفصل

به دولت پاکستان

- برای عموم مهاجران ثبت‌نام شده افغان علناً اعلام نمایید که آن‌ها می‌توانند تا زمانی که افغانستان برای بازگشت‌شان کاملاً مصئون و امن نگردیده است، آبرومندانه و باعزت همچنان در داخل پاکستان باقی بمانند.
- به منظور پایان بخشیدن به اخراج اجباری مهاجران افغان، از تعیین ضرب‌الاجل‌های کوتاه‌مدت در تمدید کارت‌های اقامت مهاجران و همچنین از تهدید به اخراج اجباری خودداری نمایید. در عوض، پالیسی تمدید دوساله کارت‌های اقامت مهاجران را دوباره احیاء کرده و کارت‌های مهاجران را حداقل الی تاریخ 31 مارچ 2019 تمدید کنید. در عین حال، بایستی تعهد نمایید که این تصمیم را حداکثر الی آخر ماه اکتوبر 2018م اعلام کنید. به تمدید کارت‌های اقامت مهاجران تا زمانی ادامه دهید که افغانستان از امنیت نسبی برخوردار گردیده و زمینه عودت مصئون و آبرومندانه آن‌ها در داخل کشور مطابق معیارهای بین‌المللی فراهم شود.
- به منظور جلوگیری از اخراج اجباری مهاجران بدون اسناد از پاکستان، پروسه ثبت‌نام مهاجران غیرقانونی را دوباره آغاز کنید تا آن عده از افغان‌هایی که پس از اواسط فبروری 2007م به پاکستان مهاجر شده‌اند، قادر به دریافت وضعیت قانونی مهاجرت گردیده یا به جای اخراج اجباری آن‌ها، تسهیلات حمایتی مشابه را برای آن‌ها فراهم سازید.
- اطمینان دهید که هر مهاجر بدون مدرک که به دلیل حضور غیرقانونی در داخل خاک پاکستان دستگیر گردیده‌اند، از حق اعتراض و استیناف‌طلبی در برابر فیصله اخراج اجباری برخوردار بوده و همچنین در صورتی که آن‌ها از ازاروآذیت یا دیگر آسیب‌های جدی در افغانستان ترس داشته باشند، از سوی پاکستان به شمول اداره مهاجرت سازمان ملل متحد باید حمایت شوند.
- با صدور یک فرمان تحریری، از تمام مقامات ذی‌ربط حکومت پاکستان و نیروهای امنیتی این کشور بخواهید تا مراتب بدرفتاری‌های‌شان نسبت به مهاجران دارای مدرک و بدون مدرک را پایان داده و از هر نوع اعمال فشارهای غیرقانونی به شمول اخاذی، توقیف‌های خودسرانه، یورش بر منازل مسکونی مهاجران بدون داشتن امر مقامات عدلی و قضایی، استفاده غیرقانونی از زور، و به سرقت‌بردن اموال خانه‌های مهاجرین خودداری نمایند. تمام موارد جدی بدرفتاری پولیس و سایر مقامات دولتی نسبت به مهاجرین افغان را مورد تحقیق قرار داده و افراد خاطی را به شکل مناسب تحت تعقیب عدلی قرار دهید.
- به تمام مکاتب دولتی هدایت دهید تا برای دانش‌آموزان افغان بدون توجه به وضعیت حقوقی آن‌ها، زمینه ثبت‌نام و حضور در صنوف درسی را فراهم سازند.
- کنوانسیون 1951 حاکم بر امور مهاجرین و نیز پروتوکول 1967 آن را تصویب کرده و قوانین لازم داخلی را جهت تنظیم امور مهاجرین طوری که در پالیسی امور مهاجرین 2013 افغانستان در رابطه با تنظیم امور مهاجرین افغان و عودت آنان پیشنهاد شده است، وضع و تصویب نمایید.

به کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور مهاجران (UNHCR)

- به رویکرد سال 2016 این اداره که در برابر اخراج اجباری مهاجران افغان سکوت کرده بودید پایان داده و با نظارت از این روند، از تکرار موارد اعمال فشار توسط حکومت پاکستان بر مهاجرین افغان در مجامع عمومی اعتراض کرده و این نوع اقدامات را علناً محکوم نمایید.
- آشکارا اعلام کنید که پاکستان مفاد موافقتنامه سه‌جانبه 2003 م مبنی بر عودت داوطلبانه مهاجرین افغان را نقض کرده و نقض این موافقتنامه تا زمانی که به روند بازگشت اجباری مهاجرین خاتمه داده نشده است، ادامه خواهد یافت. همچنین، مشارکت اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در موافقت نامه سه‌جانبه را الی ختم روند اخراج اجباری مهاجران به حالت تعلیق درآورید.
- حکومت پاکستان تحت فشار بگذارید تا کارت‌های اقامت مهاجران را حداقل الی تاریخ 31 مارچ 2019 تمدید کرده، به بدرفتاری پولیس با مهاجرین افغان خاتمه داده و نیز برای آن عده از مهاجرینی که در صورت بازگشت به افغانستان با خطرات جدی مواجه خواهند شد، حمایت‌های دوامدار لازم را فراهم سازید.
- در صورتی که اداره مهاجرت سازمان ملل متحد روند تسهیل و فراهم‌آوری کمک‌های نقدی برای عودت‌کنندگان را در سال 2017 م بدون این که پاکستان شرایط لازم را برآورده سازد، مجدداً از سر گیرد، به منظور جلوگیری از مشارکت بیشتر این اداره در تخطی‌های پاکستان، علناً اعلام نمایید که فراهم‌سازی این کمک‌ها به معنای تأیید ادعاهای پاکستان مبنی بر داوطلبانه بودن عودت اجباری مهاجرین افغان نمی‌باشد.
- به شکل فعال با مهاجران افغان به تماس شده و راجع به وضعیت افغانستان برای آن‌ها معلومات لازم ارائه کنید تا آن‌ها آگاهانه تصمیم گرفته و از عواقب بازگشت‌شان به افغانستان اطلاع کافی داشته باشند.
- به منظور جلوگیری از اتکای بیش از حد بر کمک‌های نقدی، با سایر ادارات ملل متحد و حکومت افغانستان از نزدیک همکاری کرده و با تشخیص داوطلبان عودت‌کننده به افغانستان، با آن‌ها از طریق پروگرام‌های توسعه‌ای و نهادهای مددکاران فعال در افغانستان مساعدت نمایید. با جوامع محلی که میزبان مهاجران عودت‌کننده هستند و خودشان بی‌جاشدگان داخلی می‌باشند، کمک و مساعدت نمایید. همچنین هر نوع ارتباط میان کمک‌ها و تشویق و فراهم‌آوری تسهیلات بازگشت به افغانستان را از میان بردارید.
- با مقامات پاکستانی در قسمت بازگشایی روند توزیع کارت‌های اقامت مهاجرین برای آن عده از افغان‌هایی که پس از ماه فبروری 2007 م به پاکستان رفته‌اند و نیز فراهم‌سازی حمایت‌های قانونی برای سایر مهاجرین، از نزدیک همکاری نمایید.
- بر روند تصمیم‌گیری کشورهای عضو اتحادیه اروپا در مورد درخواست پناهندگی پناجویان افغان از نزدیک نظارت کرده و درخواست‌هایی را که سهواً و یا از طریق استدلال‌های مبتنی بر «internal flight alternative» رد شده‌اند را شناسایی نمایید. از آن عده کشورهای اروپایی که درخواست‌های پناهندگی اشتباهاً رد شده در آن زیاد است، علناً بخواهید تا زمینه بررسی و فیصله مجدد را در قسمت آن دسته از پرونده‌ها فراهم سازد.

به تیم های امداد رسان فعال در افغانستان و پاکستان

- اگر اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در امور پناهندگان به سکوت خویش در برابر آغاز مجدد اخراج اجباری مهاجرین افغان از پاکستان ادامه دهد، شما از مقامات پاکستانی به شکل آشکارا بخواهید تا به روند اخراج اجباری مهاجرین افغان خاتمه دهد.

به کشورهای کمک کننده، بشمول کشورهای عضو اتحادیه اروپا، که برای پاکستان کمک های مالی فراهم می سازند

- بر مقامات پاکستانی ایجاد فشار کنید تا کارت های اقامت مهاجران افغان را الی آخر مارچ 2019م تمدید کرده و روند ثبت نام و راجستریشن و سایر تدابیر حمایتی برای آن عده از مهاجرین که پس از فبروری 2007م وارد پاکستان شده اند را مجدداً آغاز نمایند تا این افراد قادر به دریافت حمایت های قانونی در داخل پاکستان باشند. همچنین، بر مقامات دولت پاکستان فشار بیاورید تا به بدرفتاری های مأموران پولیس با تمام مهاجرین افغان خاتمه دهند.
- بر اداره مهاجرت سازمان ملل متحد فشار وارد سازید تا آشکارا اعلام کند که پاکستان مفاد موافقتنامه سه جانبه 2003م مبنی بر عودت داوطلبانه مهاجرین افغان را نقض کرده و نقض این موافقتنامه تا زمانی که به روند بازگشت اجباری مهاجران خاتمه داده نشده است، ادامه خواهد یافت. همچنین، بر اداره مهاجرت سازمان ملل متحد فشار وارد سازید تا مشارکت این اداره در موافقت نامه سه جانبه را الی ختم روند اخراج اجباری مهاجرین به حالت تعلیق درآورد.
- اداره مهاجرت سازمان ملل متحد زیر فشار بگیریید تا به طور آشکارا در مقابل آغاز مجدد روند اخراج اجباری مهاجران افغان از پاکستان اعتراض کرده و علناً واضح سازد که فراهم سازی هر نوع کمک برای عودت کنندگان اجباری، باهدف کاهش آلام و رنج های آنان حین بازگشت به افغانستان صورت می گیرد؛ نه اینکه فراهم سازی این نوع کمک ها به منزله تأیید ادعای پاکستان مبنی بر داوطلبانه بودن عودت مهاجرین باشد.
- با مقامات دولت پاکستان و اداره مهاجرت سازمان ملل متحد در پاکستان در راستای همکاری با مهاجرین افغان و حمایت لازم از آنها مساعدت و همکاری مالی نمایید.
- با فعالیت ها و برنامه های امدادسانی و توسعه ای ادارات ملل متحد در افغانستان و نیز نهادهای ذیربط افغان در قسمت همکاری با مهاجرین عودت کننده مساعدت مالی کرده و همچنین، با جوامع محلی ای که میزبان عودت کنندگان مهاجر و خود بی جاشدگان داخلی هستند، مساعدت و همکاری نمایید.

به کشورهای عضو اتحادیه اروپا

- با استفاده از صلاحیت های خویش، روند اخراج اجباری مهاجران افغان که درخواست های پناهندگی آنها رد شده اند را تا روشن شدن این مسئله به تأخیر اندازید، که کابل و سایر مناطق کشور چگونه با وضعیت پیش آمده ناشی از عودت گسترده مهاجرین افغان از پاکستان کنار می آید. آن عده از افغان هایی که درخواست پناهندگی شان در کشورهای اروپایی رد شده و با اخراج از این کشورها روبهرواند، نباید تحت توقیف قرار بگیرند. این افراد به موجب قوانین داخلی کشورهای عضو اتحادیه اروپا، باید از مطلوب ترین وضعیت حقوقی که برای همچون افراد در نظر گرفته شده است، برخوردار شوند.

- اطمینان حاصل نمایید که مأمورین موظف بررسی درخواست پناهندگی، درخواست‌های مهاجرین افغان را به شکل درست و مناسب بررسی نمایند. اطمینان دهید که بررسی عریضه‌های پناهندگی مهاجرین افغان، در مطابقت کامل با مفاد رهنمود اداره مهاجرت سازمان ملل متحد مصوب اپریل 2016م موسوم به «رهنمود واجد شرایط دریافت حمایت‌های بین‌المللی متقاضیان پناهندگی از کشور افغانستان» صورت می‌گیرد. این موضوع شامل دوسیه‌هایی نیز می‌شوند که از سوی «طرح جایگزینی جابه‌جایی داخلی یا (IFA)» مسترد گردیده‌اند. اطمینان حاصل نمایید که این درخواست‌ها مطابق رهنمودهای اداره مهاجرت سازمان ملل متحد و اداره مهاجرت اتحادیه اروپا، به شکل درست تحت غور و بررسی قرار داده می‌شوند.
- طرح کمک‌های بشردوستانه (Humanitarian Response Plan) مصوب 2017م برای افغانستان را به طور مناسب و سخاوتمندانه تمویل نمایید.